

20. NATUROMRÅDER

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Kommuneplan 2013 var på naturområdet en opdateret videreførelse af det tidligere Ribe Amts naturkvalitetsplanlægning. Naturkvalitetsplanen blev vedtaget med Regionplan 2016. Udover nogle arealmæssige justeringer blev kommuneplanen suppleret med nye retningslinjer om økologiske forbindelser og om forholdet til Natura 2000-planlægningen.

I Kommuneplan 2013 blev det tilkendegivet, at Varde Kommune vil udarbejde en naturpolitik. Varde Kommunes Naturpolitik er udarbejdet i tæt samarbejde med Grønt Råd og forventes vedtaget af Byrådet i det første kvartal af 2017. I naturpolitikken opstilles sigtelinjer og fem overordnede mål for naturarbejdet, og der er desuden et bredt indsatskatalog og en egentlig indsatsplan for første periode frem til 2019.

Arbejdet med 1. planperiode for de kommunale Natura 2000-handleplaner er afsluttet, og forslag til handleplaner for 2. planperiode er udsendt i 2016.

Ligeledes er der i den forløbne planperiode arbejdet videre med den løbende opdatering af datagrundlaget for naturkvalitetsplanlægningen.

I planperioden blev det også vedtaget at påbegynde en gennemgang af de fredede arealer samt at udarbejde og gennemføre plejeplaner, hvor det er relevant. Dette arbejde er påbegyndt på en række fredede lokaliteter.

KOMMUNEPLAN 2017

Kommuneplan 2017 viderefører i vidt omfang bestemmelserne fra Kommuneplan 2013 for beskyttelse af naturen. Dog er den hidtidige naturområdeudpegning erstattet og udbygget med det Grønne Danmarkskort. Det bemærkes, at naturområdeudpegningen byggede på den hidtidige naturkvalitetsplanlægning, som i meget vidt omfang følger de samme principper og kriterier, som staten har vedtaget for det Grønne Danmarkskort. Ændringerne i arealudlæg er af den årsag forholdsvis begrænsede. Ændringerne gennemgås nedenfor.

DET GRØNNE DANMARKSKORT

Kommunen skal i Kommuneplan 2017 udpege sin andel af et samlet Grønt Danmarkskort. Målet er, at kortet giver et samlet overblik over, hvor den eksisterende natur findes, og hvor der i fremtiden kan skabes ny natur. Det er hensigten, at det Grønne Danmarkskort – på tværs af kommunegrænser og kommuneplaner – skal vise, hvordan nuværende natur sammen med ny natur kan bindes sammen i ét stort landsdækkende naturnetværk. Den danske natur skal således blive mere robust til gavn for bevarelse og spredning af vilde dyr og planter. I forbindelse med udarbejdelse af det Grønne Danmarkskort er der foretaget høring af nabokommunerne, som ingen bemærkninger havde.

Kommunerne er forpligtet til at anvende de "Digitale Naturkort" som det faglige grundlag i udpegning af eksisterende og potentielle naturområder og korridorer i det Grønne Danmarkskort. De Digitale Naturkort samler dels en række eksisterende lag, dels indeholder de en række nye kortlag – herunder biodiversitetskort -, der viser de nationalt vigtigste naturområder baseret på den nyeste viden om tilstedeværelsen af truede og sjældne arter.

Det fremgår af lovbemærkningerne, "at anvendelsen af Digitale Naturkort og de nationale kriterier ved udpegningen af områder, som skal indgå i Grønt Danmarkskort vil føre til udpegning af alle Natura 2000-områderne på land. Derudover forventes også udpeget relevante fredede områder, natur- og vildtreservater, klitfredede arealer, større skove og § 3-beskyttede naturområder, hvor naturindholdet på forhånd er stort, eller som kan bidrage til en forbedret sammenhæng eller med en rimelig indsats kan forbedres, og hvor tiltag for naturen derfor kan iværksættes omkostningseffektivt. Nationalparkerne indeholder også

værdifulde naturområder og forventes derfor også at indgå i Grønt Danmarkskort". Derudover er det forudsat, at der sikres sammenhæng i udpegningerne på tværs af kommunegrænser.

Ved udpegningen af eksisterende og potentielle naturområder – udover Natura 2000-områderne, skal kommunerne anvende følgende nationale kriterier i prioriteret rækkefølge:

- 1) Eksisterende værdifulde naturområder udenfor Natura 2000-områderne.
- 2) Nye naturområder, som kan udvide eller skabe sammenhæng mellem eksisterende værdifulde naturområder, herunder i tilknytning til og mellem Natura 2000-områder.
- 3) Naturområder, som samtidig bidrager til andre formål, herunder klimatilpasning- og forebyggelse, vandmiljø eller rekreation.

Kriterierne for udpegningen af Grønt Danmarkskort betyder, at der er lagt afgørende vægt på at medtage alle naturlokaliteter (herunder skov og § 3-arealer), der enten indgår i en væsentlig direkte sammenhæng af naturkorridorer, eller som kan være med til at skabe bedre naturmæssig sammenhæng.

Grønt Danmarkskort har således ikke kun har medtaget en bestemt værdiklasse af hhv. skov og § 3-natur. Eksempelvis omfatter Grønt Danmarkskort ikke bare alle skove med mindst middelhøj⁶ HNV (High Nature Value) og alle § 3-arealer med højeste naturværdi⁷.

Rent praktisk betyder det, at hvis et areal indgår i naturmæssig sammenhæng er det medtaget uanset værdi i det foreliggende forslag til Grønt Danmarkskort. Derfor er en meget væsentlig andel af de § 3-arealer, der har middelhøj naturværdi⁸, medtaget.

I udarbejdelsen af et Grønt Danmarkskort i Varde Kommune er der taget udgangspunkt i lagene på det Digitale Naturkort, som viser høj naturværdi og høj biodiversitet, og disse lag er sammenholdt med kommunens egne naturregistreringer. Herudover er der foretaget en gennemgang af alle ovennævnte arealkategorier, og det er hermed sikret, at alle biologisk relevante fredede arealer i landzone, begge vildtreservater, alle væsentlige skovarealer med mindst middelhøj naturværdi (HNV) og Nationalpark Vadehavet (landdelen) indgår i det Grønne Danmarkskort. For så vidt angår klitfredede og strandbeskyttede arealer er alle arealer i landzone med i udpegningen – på nær dele af en campingplads og dele af en golfbane. Ved gennemgangen er det desuden sikret, at der er mulighed for gode korridorforbindelser mellem de værdifulde naturområder, og at væsentlige dele af de kulstofrige lavbundsarealer og ådalene samt de fleste arealer med væsentlige rekreative interesser er med i udpegningen.

Kommunens andel af det Grønne Danmarkskort er dermed også i god overensstemmelse med ovennævnte nationale kriterier om naturmæssig sammenhæng og om sammenfald med formål i forhold til klima, vandmiljø og rekreation.

Retningslinjerne om det Grønne Danmarkskort omfatter de fire arealkategorier: "Eksisterende værdifuld natur", "Eksisterende økologiske forbindelser", "Potentiel natur" og "Potentielle økologiske forbindelser".

Varde Kommunes andel af det Grønne Danmarkskort vises på kortbilag med to undertemaer, så der skelnes imellem områder med "Eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser" og områder med "Potentiel natur og potentielle økologiske forbindelser", jævnfør retningslinje 20.3.

⁶ Naturværdien for skove er på en skala fra 1-19, hvoraf 19 angiver skove med mest naturværdi. Middelhøj værdi angiver, at skove med en værdi fra 8-19 er medtaget.

⁷ § 3-arealer inddeles overordnet set i tre kategorier hhv. A, B og C i forhold til naturkvalitetsplanlægningen, hvor A angiver lokaliteter med mest naturværdi.

⁸ Middelhøjværdi svarer til kategori B i naturkvalitetsplanlægningen.

I kortbilaget skelnes således ikke mellem den eksisterende værdifulde natur og den eksisterende økologiske forbindelse. Der er oftest et meget stort sammenfald mellem disse to kategorier, da funktionaliteten af den økologiske korridor er afhængig af et højt indhold af værdifuld natur. Tilsvarende vil en potentiel økologisk forbindelse samtidig indebære et naturpotentiale.

I forbindelse med denne gennemgang er 126ha fredede arealer, 375ha skov (Varde Søndre Plantage) og 14 ha klitfredede arealer blevet tilføjet det Grønne Danmarkskort i forhold til den hidtidige naturområdeudpegning i kommuneplan 2013. Hertil kommer, at gennemgangen af kommunens egne registreringer har ført til, at i alt 68ha § 3-beskyttede arealer med høj naturværdi uden for den hidtidige udpegning er føjet til det Grønne Danmarkskort. Kortet viser de tilføjede arealer i disse kategorier på baggrund af det Grønne Danmarkskort.

Figur 20-1: Grønt Danmarkskort.

Som udgangspunkt er bygninger, haver og tekniske anlæg ikke natur eller potentiel natur. Det er imidlertid valgt, at i langt de fleste tilfælde bibeholdes spredte bygninger, haver og mindre tekniske anlæg som en del af det Grønne Danmarkskort med potentiel natur eller natur. Det skyldes primært, at det er meget meningsforstyrrende med "mindre" huller i de to temaer.

Det Grønne Danmarkskort omfatter som beskrevet en række områder, hvor naturindholdet og naturbeskyttelsesmæssige interesser er af væsentlig betydning. Naturindholdet og de landskabelige interesser er væsentlige eller dominerende elementer. Beskyttelsen af naturen og landskabet er derfor udgangspunkt for anvendelsen af arealerne i disse områder. Arealanvendelsen, naturbeskyttelsen og adgangen til det åbne land er reguleret i blandt andet naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven, planloven og skovloven.

Indenfor det Grønne Danmarkskort findes også landbrugsarealer i omdrift. Der er typisk tale om arealer, der grænser op til eller sammenbinder eksisterende naturarealer. Hensigten med at udpege disse arealer er at beskytte de eksisterende naturarealer og give mulighed for at skabe bedre forbindelse imellem dem, så de kan fungere som spredningskorridorer

for dyr og planter. Blandt andet omkring vandløbene vil der ofte være en stor koncentration af eng- og moseområder eller andre naturtyper, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Områderne langs vandløbene vil derfor ofte være udlagt som en del af korridor-netværket i det Grønne Danmarkskort. Ønsket om at bevare et frit udsyn over for eksempel en ådal eller en hede spiller også en vigtig rolle ved afgrænsningen af kortet.

Der er lagt særlig vægt på at sikre og forbedre naturnetværket i hovedindsatsområderne og imellem A- og B-målsatte § 3-lokaliteter; - jævnfør nedenstående om naturkvalitetsplanlægningen. Mere spredte C-målsatte § 3-lokaliteter, og lokaliteter, hvor der ikke vurderes at være reel mulighed for at skabe bedre korridorforbindelse til andre naturområder, er således udeladt. Som udgangspunkt er der ligeledes lagt vægt på, at afgrænsningen ikke krydser marker, men at grænsen så vidt muligt følger tydelige markskel, vejforløb og lignende. Det vil sige, at når det for eksempel er fundet nødvendigt at udpege et dyrket lavbundsareal i en vigtig korridor, er grænsen trukket ved nærmeste markskel, der ligger højere end lavbundsarealet. Det er dog ikke muligt at følge dette princip overalt.

Udpegningen skal primært sikre, at områderne friholdes for byggeri, anlæg eller andre ændringer, der er uforenelige med de naturmæssige og landskabelige interesser. Udpegningen er ikke til hinder for, at ejendomme indenfor de pågældende områder fortsat kan drives landbrugsmæssigt, og at der kan opføres byggeri, der er nødvendigt for den landbrugsmæssige drift. Hvis nye landbrugsbygninger ønskes placeret uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, skal det vurderes, om placeringen vil være i strid med naturinteresserne. I den forbindelse vil det kunne tillægges afgørende vægt, hvis det konkrete areal kun er med i udpegningen på grund af ovennævnte princip om "nærmeste skel". I andre tilfælde kan det komme på tale at finde en anden placering eller udformning af det planlagte byggeri.

Inden for den del af det Grønne Danmarkskort, der samtidig har status som Natura 2000-områder, er retningslinjerne for administrationen lidt mere "firkantede". Det skyldes de statslige bekendtgørelser, der skal sikre, at Danmark overholder EU's Habitatdirektiv og Fuglebeskyttelsesdirektiv. Tilsvarende gælder for retningslinje 20.7 om de strengt beskyttede bilag IV-arter, der er opført på Habitatdirektivets bilag IV. Dette er nærmere beskrevet i afsnittet nedenfor om Natura 2000-områder.

NATURKVALITETSPLANLÆGNING

Retningslinje 20.4 og 20.8, der vedrører udviklingen af naturværdierne i Varde Kommune, er baseret på det målsætningsarbejde, der er gennemført i forbindelse med naturkvalitetsplanlægningen.

Naturkvalitetsplanlægningen bygger på det tidligere Ribe Amts Naturkvalitetsplan, der blev vedtaget med "Regionplan 2016". Det omfattende arbejde med udarbejdelse af planen blev færdiggjort i 2005. Der er udarbejdet en rapport om amtets naturtyper og delrapporter, der beskriver de enkelte kommuners naturforhold og naturværdier og angiver hovedindsatsområder samt målsætninger for de enkelte naturarealer. Kommunen har videreført naturkvalitetsplanlægningen, der med retningslinje 20.4 og 20.8 om målsætninger og hovedindsatsområder er en del af kommuneplanen.

Naturkvalitetsplanlægningens formål og indhold

Planlægningsarbejdet er primært tænkt som et redskab for kommunens egen indsats på naturforvaltningsområdet og som en tydeliggørelse af administrationsgrundlaget for borgerne og andre myndigheder. Derudover er det tanken, at staten, interesseorganisationer og borgerne generelt her kan finde viden om kommunens spændende naturområder samt hente inspiration til selv at arbejde videre med større og mindre tiltag, der kan forbedre naturværdierne.

Naturkvalitetsplanlægningen er primært baseret på de områder, der er omfattet af naturbeskyttelsesloven. Naturbeskyttelsesloven trådte i kraft d. 1. juli 1992, og ifølge lovens § 3 er flg. naturtyper (§ 3-områder) beskyttet mod tilstandsændringer: heder, moser, enge,